Vlaams Parlement

vergadering **C138 – OND15**
zittingsjaar 2013-2014

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen

van 20 februari 2014

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Paul Delva tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het onderzoek van de KU Leuven over het verband tussen negatieve schoolervaring en delinquentie
- 945 (2013-2014) 3

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de klassering van studierichtingen als niet-programmeerbaar of als vrij programmeerbaar
- 961 (2013-2014) 7

Vraag om uitleg van mevrouw Vera Celis tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het stijgend aantal leerlingen dat van school wordt gestuurd
- 948 (2013-2014) 9

Vraag om uitleg van mevrouw Goedele Vermeiren tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de stijging van het aantal laattijdige inschrijvingen bij het begin van het schooljaar
- 949 (2013-2014) 11

Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het groeiend risico op besnijdenis van vrouwen in België
- 956 (2013-2014) 13

Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Vanderpoorten tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de evaluatie van de pedagogische begeleidingsdiensten
- 974 (2013-2014) 16

■

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert

Vraag om uitleg van de heer Paul Delva tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het onderzoek van de KU Leuven over het verband tussen negatieve schoolervaring en delinquentie
- 945 (2013-2014)

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Minister, uit recente berichtgeving vernam ik dat de kans dat jongeren die nog op school zitten, delinquent gedrag gaan stellen, groter wordt naarmate ze negatieve schoolervaringen hebben opgelopen. Er waren nog correlaties te vinden tussen een aantal schoolfactoren en delinquent gedrag, maar dat was de rode draad doorheen een enquête van de KU Leuven bij 2500 leerlingen in het Brusselse Nederlandstalige secundair onderwijs. Niet de factor afkomst was bepalend in de relatie tot delinquentie, wel de factor negatieve schoolervaring en gebrek aan welbevinden.

Uit de enquête die begin februari in de pers kwam, leerden we nog een aantal zaken. Ja, er is verschillend delinquent gedrag bij jongeren van Belgische en van niet-Belgische herkomst. Wat ook naar voren kwam, en dat vind ik wel belangrijk, uit antwoorden van deelnemers met een Turkse of Marokkaanse origine aan de enquête, was dat deze groep jongeren duidelijk wel veel belang aan school en goede cijfers hecht. Ze kampen echter met een kloof tussen hun eigen leefwereld, hun thuisomgeving, en wat op school gebeurt, dus de schoolomgeving.

We kunnen niet overschatten hoe belangrijk de factor school en schoolomgeving is bij een aantal jongeren en kinderen, zeker niet bij allemaal, maar bij een aantal, die het misschien thuis wat moeilijker hebben. Dan is het hoopgevend dat een aantal van die jongeren zelf inzien dat er een kloof is tussen enerzijds wat ze thuis meemaken en meekrijgen en hoe er thuis wordt gedacht over school en schoolomgeving en anderzijds wat er echt op school gebeurt en dat zij die kloof vervelend vinden. Dat is een kans die we absoluut zouden moeten grijpen.

Minister, bent u op een of andere manier betrokken bij dit onderzoek? Hoe evalueert u dit recente onderzoek en de bevindingen die eruit voortvloeien?

We zijn al enkele jaren bezig in het beleid, via de beleidsbrieven en de beleidsnota, om een betere sociale mix te verwezenlijken in de scholen of een betere afspiegeling van de wijken in de scholen. Dat is een heel complex verhaal. Nu blijkt dat er effectief een correlatie is tussen negatieve schoolervaringen en delinquentie. Ik herinner mij dat we een paar jaar geleden een debat hebben gehad over het feit dat jongeren, ook jongeren van allochtone origine, zich beter in hun vel voelen en een betere schoolervaring opdoen als ze in een homogenere omgeving zitten. Maar vanuit het beleid proberen we naar een sociale mix te gaan in de scholen. In die debatten zeiden de jongeren dat het gemakkelijker gaat en beter in een homogene, niet-gemixte omgeving. Als vandaag het verband wordt gelegd tussen heel die vraag en delinquent gedrag, zou ik daarover graag uw mening horen, minister.

Negatieve schoolervaringen monden soms uit in definitieve uitsluitingen. In een aantal steden dalen die cijfers, in andere steden stijgen ze. Ikzelf, een aantal collega's en ook de Vlaamse Scholierenkoepel hebben onlangs nog geijverd voor een uitbreiding van de time-outprojecten als een alternatief voor definitieve uitsluitingen, wetende dat dat uiteraard een kostelijke zaak is, maar wel een oplossing die resultaten biedt. Hoe staat u daartegenover? Lopen er momenteel vernieuwende projecten in Brussel of in andere steden? Welke maatregelen, naast time-out, neemt u nog om leerlingen met negatieve schoolervaringen op te vangen om ze nadien toch op een of andere manier te helpen bij het behalen van een of ander getuigschrift?

De voorzitter: Mevrouw Martens heeft het woord.

Mevrouw Katleen Martens: Voorzitter, ik vind dit toch wel een beetje kort door de bocht. Het onderzoek laat eigenlijk de gestelde oorzaken niet toe.

Het is niet omdat de allochtone jongeren in het onderzoek beweren dat zij veel belang hechten aan onderwijs, dat dat ook zo is. Het doet me denken aan een enquête in Flair. Je weet al op voorhand wat je moet antwoorden en je wilt natuurlijk goede punten op school. Als de vragen anders waren geformuleerd, zouden er wellicht ook andere resultaten uit komen. Bijvoorbeeld: hoeveel tijd per dag wil je besteden om goede schoolresultaten te behalen?

Het klopt dat er meer uitsluitingen zijn. De omgang met jongeren is er niet eenvoudiger op geworden. Het probleem zit volgens mij in het ontbreken van opvang buiten de school als er geen nieuwe school gevonden wordt. Dat sluit misschien al meer aan bij de volgende vraag om uitleg. Dat braakveld moet dringend door de overheid worden ingevuld.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Voorzitter, minister, dames en heren, ik wil opnieuw even aandacht vragen voor een probleem waar ik eigenlijk al tien jaar aandacht voor vraag in deze commissie. Het heeft uiteraard te maken met enerzijds een goede schoolervaring en anderzijds later normaal functioneren in de samenleving. Dat is het probleem van jonge mensen die deeltijds onderwijs volgen en geen werkervaring hebben.

Deze groep komt niet uit de sterkste gezinnen, om het vriendelijk te omschrijven. Wie geen werkervaring heeft, zo leren de onderzoeken ons, spijbelt regelmatig. Sommige van deze jonge gasten van 16, 17 jaar leven zo vijf tot zes en zelfs zeven dagen per week op de straat. Bovendien blijkt dat, als ze geen werkervaring opdoen tijdens hun studies, ze later het minst kans hebben om werk te vinden. De cirkel wordt niet doorbroken. Later op een normale wijze geïntegreerd worden en functioneren in de samenleving is problematisch.

Minister, ik heb maar twee minuten, daardoor ga ik misschien wat kort door de bocht. Dit is een uitdaging. We moeten er blijvend over waken dat hier voldoende aandacht, middelen en energie naartoe gaan.

Ik weet dat dit niet alleen een probleem is van de minister van Onderwijs. Dit raakt alle beleidsverantwoordelijken op de verschillende niveaus.

De heer Boudewijn Bouckaert: Toen ik kennis nam van de resultaten van de enquête, waarin werd gesteld dat afkomst niet de bepalende factor is, had ik in eerste instantie het idee dat dit was weggepolijst om politiek correcte redenen. Toen ik er dieper op inging, dacht ik dat er wel een grond van waarheid zat in die zin. Afkomst op zich kan geen bepalende factor zijn, maar wel de clash tussen hun thuis en de school. Bij autochtone kinderen sluiten die twee goed op elkaar aan. Bij allochtone kinderen is naar school gaan wellicht een cultuurshock. De schoolervaring en de gezinservaring verschillen zeer sterk. Dat moet bij jongeren wel een effect hebben. Volgens mij moet het eerder in die zin worden geformuleerd.

Wat de heer Delva aanhaalt, heb ik hier zelf enkele jaren geleden al aangekaart. Het onderzoek van de Nederlandse socioloog Dronkers toonde aan – voor zover dat aan te tonen is – dat allochtone kinderen uit min of meer homogene scholen veel betere schoolprestaties hadden dan allochtone kinderen uit heterogene scholen. De oorzaak daarvan is dat de leerkrachten in heterogene scholen enorm veel tijd moeten spenderen aan het ‘stroomlijnen’ van hun heterogene publiek. Dat was de kern van de boodschap van de studie. Volgens de studie is de doelstelling van een sociale mix oké, maar dan moeten we er de slechtere schoolresultaten bij nemen. Voor goede schoolresultaten moet de school de sociale mix opgeven en berusten in een homogeen publiek. Dat kan op zich dan weer een probleem zijn voor segregatie in de maatschappij.

Ik heb altijd gezegd dat sociale mix geen dogma mag zijn. Homogene scholen kunnen voor mij, maar dan moet het een bewuste keuze zijn. Het mag geen gevolg zijn van toeval of van een laissez-fairehouding. Dat moet bewust worden gecoacht zodat de jongeren later hun weg vinden en geïntegreerd raken in de maatschappij.

Deze discussie wordt te weinig gevoerd. We zitten met het Inschrijvingsdecreet. Dat leidt soms tot een sociale mix maar soms, door onbedoelde effecten, ook tot homogene scholen. We zouden dit veel bewuster in het beleid moeten afwegen. We zouden de condities van homogene scholen moeten bepalen. De clash tussen school- en gezinservaring is een heel belangrijk element van vervreemding en eventueel van delinquentie.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Ik was niet op de hoogte van dit onderzoek vóór de publicatie ervan. Toch kan het gebruik van de JOP-data (Jeugdonderzoeksplatform) enkel worden aangemoedigd aangezien het heel wat informatie bevat over de leefwereld van 12- tot 18-jarigen. Wat betreft dit specifieke onderzoek, is het positief te zien dat de verschillende valkuilen van onderzoek naar delinquentie helder beschreven worden, en het verband met afkomst in verschillende operationaliseringen bediscussieerd wordt. Dat er een link is tussen delinquentie en kenmerken uit de persoonlijke levenssfeer, verbaast niemand meer. Dat wordt al jaren als vanzelfsprekend beschouwd. Hierbij kan er niet over effecten maar over verbanden gesproken worden. Als je rekening houdt met de problemen van zelfrapportering, operationalisering en kleine aantallen in dit onderzoek, staat het belang van het zich goed voelen op school, het welbevinden van de jongeren en het tegengaan van spijbelen en schoolse achterstand uiteraard buiten discussie. Initiatieven die dit kunnen bevorderen, zullen dan ook onze blijvende aandacht krijgen.

Ik denk niet dat we hier de hele discussie over homogene en niet-homogene klassen moeten heropenen, om de heel eenvoudige reden dat het onderwijs in veel van onze steden divers zal zijn. Het is zo. *(Opmerkingen van de heer Boudewijn Bouckaert)*

Met divers en niet-divers is het niet zo evident omdat je sowieso een heel diverse samenleving hebt en omdat het het beste is om kinderen voor te bereiden op een divers leven. Dat is zeer belangrijk.

Sociale mix is een van de uitgangspunten van het decreet Inschrijvingsrecht van 25 november 2011. Dit werd geoperationaliseerd aan de hand van de voorrangsregeling voor indicator- en niet-indicatorleerlingen via de techniek van de dubbele contingentering. Alle Nederlandstalige scholen in Brussel moeten dat doen. Ook de Nederlandstalige scholen voor voltijds gewoon secundair onderwijs moeten dat in Brussel doen.

Iedereen moet inzetten op het welbevinden van leerlingen, op het tegengaan van pestgedrag en antisociaal gedrag op school. Het is belangrijk dat het onderwijspersoneel en het personeel van de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) voeling hebben met alle leerlingen en in het bijzonder met leerlingen uit kwetsbare gezinnen. Dat is vaak niet evident, ook in Brussel niet, ondanks alle inspanningen die mensen doen. Als je uit een totaal andere leefomgeving plots in een grote stad komt, waar er andere problemen zijn, is dat allemaal niet zo evident. Eergisteren werd ik aangesproken door jonge studenten die vonden dat ze in de lerarenopleiding niet werden voorbereid op een dergelijke grootstedelijke problematiek en hoe je daarop moet reageren. Daar ligt dus nog wat werk op de planken. Professionaliseringsinitiatieven die leraren versterken in het omgaan met diversiteit, via de nascholing en binnen de lerarenopleidingen, blijven belangrijk. Ook de Koning Boudewijnstichting heeft dat in een recent onderzoek opnieuw aangetoond.

Het gelijkekansenonderwijs is er ook op veel andere vlakken. Denk aan het talenbeleid Nederlands dat we in Brussel voeren. De taalscreening is toch een belangrijke manier om erbij te horen. Je moet de taal kennen. Dan kun je gaan studeren. Dan krijg je niet een gevoel van mislukking. Dat is allemaal zeer belangrijk. Er is ook de aanwezigheid van andere culturen, het Plan voor de Internationale Ontwikkeling Van Brussel (PIO) in Brussel, en in Antwerpen en Gent, en een andere manier om met het referentiekader van kinderen rekening te houden in het basisonderwijs. Dat is allemaal zeer belangrijk. Er zijn ook de tutoring en de brede school. Al deze initiatieven kunnen daarvoor zorgen.

Naast de school speelt ook de thuissituatie mee. De opleiding van de moeder, het inkomen van het gezin, de buurt waar men woont en of er daar speelruimte is… Het is altijd de context. Je kunt in die situaties nooit één element eruit pikken. Het is altijd een geheel van factoren die elkaar vaak versterken, in dit geval in negatieve zin.

We zijn absoluut voor de time-outprojecten. Samen met Welzijn doen we dat. Ik vind dat daar in de toekomst meer middelen vanuit Welzijn, Onderwijs en Jeugd naartoe zouden moeten gaan. Ik hoop dat daarover bij de opmaak van het volgende regeerakkoord afspraken kunnen worden gemaakt. U weet dat wij in Brussel voor het Projectencentrum Don Bosco contingenten hebben voor vier lange en vijftien korte time-outtrajecten. Dat is niet zoveel, gelet op de complexe situatie waarin die kinderen vaak zitten.

Wij hebben ook een heel actieplan vroegtijdig schoolverlaten opgesteld samen met de vakbonden, de werkgevers en de scholen. Daarin zijn heel wat acties opgenomen: monitoring, preventie, interventie en compensatie.

Daarnaast is er ook samenwerking tussen scholen, CLB's en zorgboeren. Samen met het beleidsdomein Landbouw geven wij subsidies aan landbouwers om zorgvragers in de boerderij op te nemen. Zo leren jongeren op een andere manier structuur. Dat is belangrijk in heel dit gegeven. Het gaat vaak om jongeren die structuur ontberen: structuur in hun persoonlijk leven en in hun schoolleven. Ik ben, zoals u weet, voor vrijheid voor kinderen. Maar als er vrijheid komt zonder structuur, krijg je chaos bij kinderen. Kinderen moeten per definitie grenzen krijgen. Je moet kinderen de kans geven om grenzen te overschrijden. Dat is nog iets anders: de limieten van grenzen vinden. Maar je moet wel grenzen trekken.

Mijnheer De Meyer, u hebt gelijk. U weet dat we in het masterplan een aantal aanzetten voor het dbso hebben opgenomen. Bij de hervorming van het secundair onderwijs moeten wij het dbso als een volwaardig leerwerk opnemen, niet als een leerwerk voor mislukking. Het wordt vaak gepercipieerd als een laatste kans. Dat is totaal verkeerd. Het zou van in het begin een optie moeten zijn voor diegenen voor wie die optie aangewezen is. U weet dat het masterplan voor de hervorming van het secundair onderwijs de basis heeft gelegd om dat de komende jaren in die richting uit te werken. Ik ben het dus absoluut eens met wat daarover wordt gezegd.

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Minister, dank u voor uw antwoord. Ik ben heel blij dat u het belang van time-out volledig onderschrijft. Ik ken de projecten van Don Bosco in Brussel vrij goed. Dat is echt iets waar we de komende jaren op zullen moeten inzetten. Ik hoop dat de minister van Onderwijs in de volgende legislatuur, wie het ook moge zijn, daar verder werk van zal maken, samen met de minister van Welzijn, welteverstaan. Ook het idee van de zorgboeren, dat ik vanuit mijn stedelijke context minder goed ken, lijkt wel interessant. Het gaat wel over het gebrek aan structuur bij sommige kinderen en jongeren. Dat is de essentie.

Ik ben al een tijdje bezig met een bepaald idee, dat zeker geen wondermiddel is. Voor een aantal jongeren zou het nuttig zijn dat het aantal plaatsen in internaten zou toenemen. Een internaat biedt de facto structuur. Dat kan ook niet anders. Daar zijn veel kinderen samen, ze moeten regels volgen, er zijn vaste tijdschema's, er zijn activiteiten die samen moeten gebeuren. Ik ken enkele jongeren die een absoluut gebrek aan structuur hadden, die nu in een internaat zitten – een bewuste keuze – en die daar wel bij varen. Maar daar zit ook een maatschappelijke kost aan vast.

Het klopt wat de heer Bouckaert zei: als de waarden die thuis en op school worden benadrukt ongeveer dezelfde zijn, dan wordt de school relatief gezien minder belangrijk omdat de jongeren thuis al heel wat waarden meekrijgen. Voor een aantal jongeren, zeker van allochtone origine, is dat niet het geval. Dan neemt de school een nog veel crucialere plaats in dan bij sommige andere jongeren.

Als uit zo'n studie – misschien kunnen er vragen worden gesteld bij de methodologie – blijkt dat die jongeren schoolwerk wel belangrijk vinden, en dat ze de ambitie hebben om daar goed in te scoren en hun best te doen, dan is dat een hoopgevende factor. Het druist in tegen bepaalde zaken die ze van thuis meekrijgen. Daar moeten we in de komende jaren aandacht aan besteden. De methodologie is wat ze is, maar de kloof bestaat en sommige jongeren geven aan dat ze die willen overbruggen, dat ze er het belang en het nut van inzien. Dit onderwerp zal in de komende jaren in dit parlement, maar ook op academisch niveau bijkomende aandacht verdienen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de klassering van studierichtingen als niet-programmeerbaar of als vrij programmeerbaar - 961 (2013-2014)

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Voorzitter, minister, collega's, op de vergadering van de commissie Onderwijs van 6 februari werd in de discussie over samenwerking tussen scholen ook gesproken over de programmatie van studierichtingen. Minister, u stelde toen voor om daar op een ander moment meer uitleg over te geven omdat het besluit nog niet helemaal was afgerond. Vandaar deze vraag.

Sinds Onderwijsdecreet XXIII is de programmatiestop in het secundair onderwijs opgeheven, en de verschillende studierichtingen worden nu verdeeld in categorieën. Er is een lijst gemaakt met niet-programmeerbare studierichtingen en een lijst met vrij programmeerbare studierichtingen, en die lijsten zijn opgenomen als bijlagen 2 en 3 bij omzendbrief SO 61. Studierichtingen die op geen van beide lijsten voorkomen, kunnen onder bepaalde voorwaarden worden geprogrammeerd, bijvoorbeeld na goedkeuring van de minister of via een inruiloperatie.

De lijsten kunnen jaarlijks worden geactualiseerd om te zorgen dat studierichtingen die goed aansluiten bij de beleidsprioriteiten, vlotter kunnen worden georganiseerd dan andere. Het is dus logisch dat de aso-studierichting Wetenschappen-Wiskunde is opgenomen in bijlage 3, de lijst met vrij programmeerbare richtingen. Dat ligt immers in de lijn van het STEM-actieplan (Science, Technology, Engineering and Mathematics).

De richting Moderne Talen-Wetenschappen is er anderzijds niet in vermeld, hoewel een studierichting waarin de klemtoon ligt op taal en wetenschappen volgens neutrale waarnemers zou kunnen aansluiten bij de talennota van de minister en mogelijks ook bij het STEM-actieplan. Soms is het voor de scholen niet altijd even duidelijk.

Op 13 november 2013 berichtte Schooldirect dat de aangepaste versie van de omzendbrief met de bijlagen online raadpleegbaar was. Voor alle duidelijkheid werd er bijgevoegd: "De lijst wordt gepubliceerd in afwachting van goedkeuring van de wettelijke basis en onder voorbehoud hiervan." De laatste wijziging van omzendbrief 61 dateert van 31 januari 2014.

Minister, voor de scholen is het uiteraard wenselijk dat er duidelijkheid is, en daarom ga ik graag in op uw suggestie en vraag ik naar een stand van zaken. Op welke criteria is de klassering van de vrij programmeerbare en de niet-programmeerbare structuuronderdelen gebaseerd? De lijsten met vrij programmeerbare en niet-programmeerbare studierichtingen zijn jaarlijks aanpasbaar. Zal er met het oog op die actualiseringen elk jaar een evaluatie gebeuren? Zo ja, door welke instanties? De lijst met niet-programmeerbare studierichtingen vermeldt richtingen die u al sinds enkele jaren – bijvoorbeeld in uw antwoord op mijn schriftelijke vragen over programmaties – vermeldt als weinig aansluitend op de arbeidsmarkt

of als onvoldoende basis voor hogere studies. Waarom hebben de scholen dan desalniettemin via Schooldirect op 31 januari 2014 de boodschap gekregen dat aanvragen voor niet-programmeerbare richtingen dit jaar uitzonderlijk wel konden worden ingediend? Als in de toekomst dergelijke afwijkingen op een jaarlijks aanpasbare lijst mogelijk blijven, wat is dan de zin van die lijst?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, collega's, overeenkomstig artikel 177 van de Codex Secundair Onderwijs zijn 'niet-programmeerbare structuuronderdelen' opleidingen die niet of onvoldoende aansluiten op de arbeidsmarkt, op basis van de tewerkstellingscijfers van schoolverlaters, ofwel niet of onvoldoende aansluiten op het hoger onderwijs, op basis van de slaagcijfers in het hoger onderwijs. De definitieve lijst heeft de Vlaamse Regering bij besluit van 17 januari 2014 vastgelegd. Die houdt concreet rekening met de VDAB-studie 2011-12 'Werkzoekende schoolverlaters in Vlaanderen' en met de beschikbare data van het onderwijsministerie inzake de slaagcijfers in het eerste jaar hoger onderwijs na doorstroming uit het secundair onderwijs, voor de periode 2007-2010. De definitieve lijst houdt ook rekening met de resultaten van het formeel overleg dat met de afgevaardigden van de schoolbesturen op 1 oktober 2013 heeft plaatsgevonden.

Overeenkomstig artikel 178 van de codex zijn 'vrij programmeerbare structuuronderdelen' opleidingen die beantwoorden aan beleidsontwikkelingen of beleidsprioriteiten. Concreet zijn dit opleidingen die passen in het STEM-actieplan en opleidingen met uitgesproken gunstige tewerkstellingsperspectieven, waarvoor opnieuw de eerder vermelde VDAB-studie als inspiratiebron heeft gefungeerd. Ook voor deze categorie is de lijst gefinaliseerd na het formeel overleg van 1 oktober 2013 met de afgevaardigden van de schoolbesturen.

De artikelen 177 en 178 van de codex leggen op dat de lijsten jaarlijks moeten worden geëvalueerd, met het oog op een eventuele actualisering. De evaluatie is dus verplicht, maar hoeft niet automatisch in bijsturing van de lijsten uit te monden. Het behoort tot de opdrachten van de onderwijsadministratie om hiertoe recurrent de nodige initiatieven te nemen. De onderwijsadministratie kan desgevallend ook andere instanties die een positieve bijdrage kunnen leveren, bij de zaak betrekken. Een precies scenario is er niet.

Het is alleszins de bedoeling dat de Vlaamse Regering tijdig over een actualisering beslist, aangezien een beslissing een rechtstreekse impact heeft op de centrale programmatieregels, en ipso facto ook op het programmatiebeleid van schoolbesturen. Omdat voor bepaalde programmaties de schoolbesturen een aanvraag uiterlijk op 30 november van het voorgaande schooljaar moeten indienen, lijkt het opportuun dat de Vlaamse Regering in dit dossier beslist vóór het zomerreces dat aan die datum voorafgaat. Anders gezegd: wat in schooljaar x niet programmeerbaar respectievelijk vrij programmeerbaar is, zou onder optimale omstandigheden op het einde van het schooljaar x-2 communiceerbaar moeten zijn.

Aangezien de huidige lijsten vrij recent zijn, is het evenwel bij wijze van uitzondering de bedoeling om ze zowel voor de programmaties geldend vanaf 1 september 2014 als voor de programmaties geldend vanaf 1 september 2015 te laten gelden. Een evaluatie in een tijdsbestek dat erg kort volgt na de uitvaardiging van nieuwe maatregelen is immers niet zinvol.

Ik heb vastgesteld dat artikel 177 van de codex een hiaat vertoont. Er is namelijk niet voorzien in de mogelijkheid dat de Vlaamse Regering afwijkt op de niet-programmeerbaarheid wegens de studiecontinuïteit. Een structuuronderdeel tweede graad dat in het huidige of het vorige schooljaar – toen de relatieve programmatiestop nog gold – na een goedkeuring door de regering werd opgestart, heeft tot een leerlingencohorte geleid die volgend schooljaar of het schooljaar daarop moet kunnen doorstromen in de school of de scholengemeenschap naar de derde graad. Als die aansluiting niet kan worden gegarandeerd omdat de programmatie niet mogelijk is, komt de studiecontinuïteit en de rechtsbescherming van de leerlingen in het gedrang. Omdat in de toekomst de lijst van niet-programmeerbare

structuuronderdelen kan wijzigen – dankzij een actualisering –, is het niet denkbeeldig dat het probleem van studiediscontinuïteit zich opnieuw voordoet.

Daarom is het de bedoeling om via een amendement op de door de Vlaamse Regering definitief goedgekeurde ontwerptekst van Onderwijsdecreet XXIV de afwijking op niet-programmeerbare structuuronderdelen structureel in te schrijven. Het komt dan aan de Vlaamse Regering toe om per individueel geval een afweging te maken of al dan niet moet worden goedgekeurd, en dit niet het minst tegen de achtergrond dat de opleiding in beginsel het statuut 'niet-programmeerbaar' heeft. De procedure ter zake voorziet trouwens ook in het inwinnen van adviezen bij de administratie, de inspectie en de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor).

Voor dit scenario bestaat een draagvlak, zowel in de regering als bij de schoolbesturen. Onder voorbehoud van de goedkeuring van Onderwijsdecreet XXIV door het Vlaams Parlement is eind januari de mededeling via Schooldirect gebeurd. De uitzondering in die mededeling heeft betrekking zowel op de afwijking zelf als op de uiterste indieningsdatum voor de aanvragen, namelijk 15 februari 2014 voor programmaties die op 1 september 2014 ingaan. In de toekomst – zoals eerder gezegd zou deze situatie zich kunnen herhalen – wordt de uiterste indieningsdatum 30 november van het voorafgaand schooljaar.

De heer Jos De Meyer: Minister, ik probeer uw redenering te volgen. Dit zijn mijn conclusies. Wat betreft de programmaties die u vrij toelaat, stelt u als principe dat die moeten toeleiden naar de arbeidsmarkt of naar het hoger onderwijs, waarbij men een reële slaagkans in het hoger onderwijs heeft. Ik onderschrijf uiteraard dat standpunt. Hierop staat u een uitzondering toe. De titel van het artikel in Schooldirect luidt zo: 'Programmatie van niet-programmeerbare structuuronderdelen in het voltijds secundair onderwijs'. In de titel zelf staat eigenlijk dat er een contradictie in zit. Ik begrijp dat u wilt zorgen voor de continuïteit, en dat u dat moet toestaan. Maar toch.

Jaar na jaar heb ik vragen gesteld over de programmatie van studierichtingen. Onlangs kreeg ik die van het afgelopen jaar. Er zijn 151 programmaties toegestaan, om diverse redenen. Ik som ze niet allemaal op, want ik wil geen enkele school culpabiliseren. Toch wil ik het meest extreme voorbeeld vermelden. Het illustreert mijn bezorgdheid en mijn vraag om toch met de nodige mildheid, maar ook met de nodige strengheid naar die aanvragen te kijken. Van die 151 toegestane programmaties zijn er 52 die op 1 oktober één leerling tellen. Collega's, we voelen toch allemaal aan dat er ergens iets wringt. Ik weet dat zo'n programmatie kan, als de programmatie toeleidt naar de arbeidsmarkt. Er kunnen goede redenen voor zijn. En ik weet ook dat die ene leerling niet 32 uur per week alleen in de klas zit. Soms zit hij of zij 20 of 24 uur samen met andere leerlingen in de klas. Extreem gezien kan die leerling zelfs met een leerling van een hogere of een lagere klas samenzitten, zodat hij 32 uur samenzit. Maar er wringt toch iets, als je weet dat er nog zo veel studierichtingen kunnen worden geprogrammeerd in Vlaanderen met één, twee, drie, vier, vijf, zes of zeven leerlingen. Als ik tot zeven ga, kom ik al aan een honderdtal programmaties. Ik weet dat de problematiek genuanceerd is, minister, maar ik wou toch even een signaal geven. Voor mij gaf de titel in Schooldirect meteen de contradictie aan: 'Programmatie van niet-programmeerbare structuuronderdelen'.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Vera Celis tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het stijgend aantal leerlingen dat van school wordt gestuurd
- 948 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Voorzitter, minister, collega's, dit is een opvolgvraag. Volgens recente berichten, minister, zouden er vorig jaar 2400 leerlingen van school zijn gestuurd, wat neerkomt op een stijging van 12 procent in vergelijking met drie jaar geleden. Stefan Grielens van de Vrije-CLB-Koepel merkte op dat scholen dit probleem niet meer alleen kunnen oplossen. Dat zag ik als het luiden van een alarmbel, toch wel.

In de vergadering van de commissie Onderwijs van 10 oktober 2013 hadden we het al eens over geschorste leerlingen. In navolging van deze commissie en naar aanleiding van de nieuwe cijfers, wens ik volgende vragen te stellen.

Minister, werpen de huidige initiatieven volgens u voldoende vruchten af om het probleem op te vangen, rekening houdend met deze nieuwe cijfers? Wat is het resultaat van de vier focusgroepen die werden ingeschakeld om zicht te krijgen op de concrete noden en vragen die leven op het terrein? Wat is de stand van zaken met betrekking tot de werkgroep Onderwijs-Welzijn-Jeugd in het dossier van grensoverschrijdend gedrag?

In de commissievergadering van 10 oktober 2013 gaf u aan dat de werkgroep Onderwijs-Welzijn-Jeugd zich aan het bezinnen is over de verdere uitrol van drie sporen, namelijk: één, via een doorgedreven samenwerking tussen Onderwijs en Welzijn mogelijk maken dat het recht op leren voor zo veel mogelijk jongeren gegarandeerd wordt binnen het reguliere onderwijs, twee, komen tot een continuüm aan trajecten op maat voor jongeren die toch tijdelijk zouden uitvallen op school en drie, uitklaren wie binnen het geheel de regiefunctie kan opnemen. Wat is de stand van zaken?

In deze commissie gaven enkele collega's en ik aan dat er voldoende aandacht nodig is voor preventie en dat niet alle energie mag worden geïnvesteerd in de gevolgen. Zijn er volgens u op dit moment voldoende maatregelen die zich richten op het preventieve?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: We hebben al eerder gezegd dat de stijging van het aantal leerlingen dat van school wordt gestuurd, niet verklaard kan worden door één bepaalde factor. Er zijn immers verschillende verklaringen die kunnen worden gelinkt aan deze stijging. Een eerste reden dient gezocht te worden in het feit dat de aantallen veel beter in kaart worden gebracht. In het verleden bestond er immers geen aparte tuchtzending. Hierdoor werd het fenomeen meer zichtbaar gemaakt. Een andere verklaring dient gezocht te worden in de verschuiving van de gezagsrelatie. Het is geen geheim dat ouders en ook de leerlingen zelf veel mondiger en assertiever zijn geworden doorheen de jaren. Wanneer ze niet akkoord gaan met een beslissing van hun school, zullen ouders en leerlingen vandaag veel sneller aan de alarmbel trekken en op een gepaste of minder gepaste manier duidelijk maken dat ze niet achter de beslissing staan. Ook is er binnen de scholen sprake van een toenemende formalisering van een aantal procedures. Soms heeft men dan de neiging om te verhinderen dat men bepaalde procedurevereisten zou overslaan. Men grijpt terug naar geïnstitutionaliseerde maatregelen, waarvan de orde- en tuchtmaatregelen een voorbeeld zijn.

We hebben een aantal initiatieven die lopen. We hebben het ontwerp van decreet over de rechtspositie van leerlingen, waarover ik straks toelichting geef. Daarin worden verschillende maatregelen opgenomen om definitieve uitsluiting als ultieme remedie te verzekeren. Het onderwijslandschap wordt gesensibiliseerd om meer alternatieve oplossingen te zoeken bij grensoverschrijdend gedrag en er wordt decretaal ook in specifieke alternatieven voorzien.

Daarnaast werd de Vlaamse Regering op 20 april 2012 via een mededeling, door minister Vandeurzen en mij, in kennis gesteld over de stand van zaken met betrekking tot de engagementen inzake het recht op leren voor jongeren die uit de boot vallen. De stuurgroep Onderwijs-Welzijn-Jeugd is bezig met de verdere uitwerking van de in deze mededeling opgenomen engagementen. De vier focusgroepen hebben knelpunten en noden naar voren gebracht, die voornamelijk betrekking hebben op de nood aan meer flexibilisering, werking op maat en een goede dispatching. Daarnaast brachten ze aan het licht dat er nog meer moet

gebeuren voor een nauwere samenwerking met de school en dat er meer aandacht moet zijn voor re-integratie. Alle knelpunten en noden werden opgelijst en worden meegenomen in de uitrol van de engagementen. Ook voor het luik preventie zal er in de uitrol voldoende aandacht zijn.

Mevrouw Vera Celis: Dank u wel, minister, voor het antwoord. Het is natuurlijk in evolutie. Het lijkt me duidelijk dat men met een aantal genomen engagementen zeker nog bezig is, waarvoor dank. Het is ook noodzakelijk. Dat u blijft inzetten op preventie, stemt me zeker hoopvol. Schorsing kan maar aan de orde zijn wanneer alle andere mogelijkheden zijn uitgeput. Zeker de time-outprojecten zijn een heel goed model om als bemiddelende piste te kunnen dienen in dat verhaal.

We hebben zaken als het deeltijds onderwijs en de leertijd, die voor moeilijke gevallen een vangnet kunnen zijn. U hebt net nog aangehaald dat u dat ziet als een volwaardige onderwijspiste. Ik wil een kleine suggestie doen. Ik heb een mooi voorbeeld gezien, waarbij studenten sociaal werk steun gaven aan studenten in de leertijd en het deeltijds onderwijs. Dat gaf toch een positieve boost aan het niveau dat ze bereiken, de permanentie waarmee ze aanwezig zijn en hoe ze hun taken en opdrachten vervullen. Alle praktische goede voorbeelden moeten we zeker meenemen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Goedele Vermeiren tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de stijging van het aantal laattijdige inschrijvingen bij het begin van het schooljaar
- 949 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw Vermeiren heeft het woord.

Mevrouw Goedele Vermeiren: Voorzitter, minister, collega's, we hebben het in deze commissie en tijdens de plenaire vergadering al een aantal keer gehad over het fenomeen van het luxeverzuim. De focus daarbij lag meestal op ouders, vaak uit de middenklasse, die voor het einde van het schooljaar of voor andere schoolvakanties vroeger op reis vertrekken om zo geld uit te sparen.

Ik heb ook al een aantal keer aandacht gevraagd voor een ander fenomeen van luxeverzuim, na de zomervakantie, met name het aantal leerlingen dat in het begin van het schooljaar niet is ingeschreven. Recent heb ik daarover een schriftelijke vraag gesteld. Uit het antwoord daarop blijkt dat op vijf jaar tijd het aantal leerlingen dat niet is ingeschreven, steeg van 3366 in 2009 naar 3916 in het begin van dit schooljaar. We maken dan abstractie van anderstalige nieuwkomers, waarvan we weten dat zij te allen tijde ingeschreven kunnen worden. Het betekent toch een stijging van ongeveer 20 procent.

Het is moeilijk om na te gaan wat de verschillende redenen zijn om kinderen later in te schrijven in een school. Zo kan men pas later een school hebben gekozen of er kunnen problemen geweest zijn met de inschrijving. Maar het gaat ook over kinderen die pas later terugkeren uit vakantie. U hebt tijdens de plenaire vergadering van 8 juni 2011 ook aangegeven dat het vaak gaat over kinderen van Turkse en Marokkaanse afkomst, die later terugkeren uit vakantie.

Voor de directies en leerkrachten van de scholen vormt dat wel een probleem. Zij zijn klaar met de inrichting van hun schooljaar op 1 september, zoals het moet, maar als er inschrijvingen bij komen, moeten ze vaak uren wisselen of een andere klas inrichten. Dat maakt het moeilijk, leerlingen moeten nog boeken en schriften aankopen enzovoort. Het getuigt ook van weinig respect voor de inspanningen die leerkrachten leveren om kinderen een goede schoolstart te garanderen.

Sinds dit schooljaar zijn er nieuwe maatregelen getroffen om het luxeverzuim aan te pakken, minister. Ouders kunnen bijvoorbeeld zelf geen ziektebriefje meer schrijven, waardoor kinderen ongewettigd afwezig zijn. Ongewettigde afwezigheden worden echter pas vanaf tien halve dagen aangepakt.

Minister, hoe evalueert u de stijging van het aantal leerlingen dat niet is ingeschreven bij het begin van het schooljaar?

Vindt u de huidige sanctie- of sensibiliseringsmaatregelen voldoende, gezien deze stijging? Op een schriftelijke vraag daarover hebt u al geantwoord dat de ouders een brief ontvangen waarin wordt gewezen op het belang van het begin van het schooljaar. Gaan de sancties voor spijbelen hier wel op? Die leerlingen zijn immers nog niet ingeschreven.

Zult u nog acties ondernemen om de doelgroep te wijzen op het belang van een goede schoolstart?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Minister, ik heb een heel specifiek probleempje in verband met de omzendbrief over luxeverzuim. Ik sta helemaal achter uw aanpak. De omzendbrief heeft vele goede bedoelingen. Maar soms, door snel te reageren, krijgt u een resultaat dat u niet wou.

Een kind dat voor of na de vakantie één dag ziek is, heeft een doktersbriefje nodig. Het kind kan natuurlijk effectief één dag ziek zijn. Het is bijvoorbeeld op de maandag na de vakantie op school en dus zeker niet meer op reis, maar op dinsdag is het ziek en op woensdag is het weer op school. Ook in dat geval moet er een doktersbriefje zijn. Jaagt u de ouders daarmee niet op kosten? *(Opmerkingen)*

Minister Pascal Smet: Dit werd enkele weken geleden al aangekaart, besproken en beantwoord.

De heer Jos De Meyer: Oh, mijn excuses.

De voorzitter: Mevrouw Martens heeft het woord.

Mevrouw Katleen Martens: Het gaat alweer over een specifieke doelgroep. Ik vraag me af of het dezelfde doelgroep is die beweert zo betrokken en gemotiveerd te zijn. Dat terzijde.

Minister, wat zijn de concrete gevolgen van die laattijdige inschrijvingen? Wie ondervindt daar het meeste last van?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Ik wil de cijfers toch wat nuanceren. De cijfers voor het schooljaar 2013-2014 zijn nog niet allemaal geverifieerd. We moeten dan ook voorzichtig zijn met een vergelijking. Als we de voorgaande vier schooljaren bekijken, merken we een stijging van 3366 naar 3624. Dat is duidelijk een stijging, maar die verloopt niet in een rechte lijn, ze verloopt grillig. In die cijfers zitten immers ook de leerlingen waarvan niet alle identificatiegegevens meteen goed werden doorgegeven. Maar er is effectief een groep leerlingen die wel degelijk nergens ingeschreven is bij het begin van het schooljaar. Dat is uiteraard een probleem.

Dat is in eerste instantie een probleem voor de kinderen zelf. Dat is nogal evident. Het is een probleem voor de leerkrachten die opnieuw moeten starten en alles opnieuw moeten uitleggen. Het is een probleem voor de samenleving: starten op 1 september is starten op 1 september. Wie pas op 10 september wil starten, heeft een attitudeprobleem dat niet goed is voor de samenleving.

Vanaf dit schooljaar is er geen aparte zending meer voor de inschrijvingen, aan- en afwezigheden aan het begin van het schooljaar, maar worden alle gegevens via Discimus aangeleverd. Dat is een initiatief van mij. Hiermee zullen we in de toekomst dus een beter zicht krijgen op het luxeverzuim tijdens het gehele schooljaar. Dit schooljaar is het eerste

schooljaar dat we luxeverzuim in kaart kunnen brengen. We moeten dit schooljaar dus als een nulmeting beschouwen. Pas volgend schooljaar kunnen we een echte vergelijking maken.

In ieder geval krijgen leerlingen die nergens ingeschreven zijn, een brief vanuit mijn administratie om hen te wijzen op de leerplicht en op het feit dat de schooltoelage kan worden teruggevorderd na vijftien dagen zonder inschrijving.

Het is nog iets te vroeg voor een evaluatie. We hebben maatregelen genomen, op vraag van de samenleving. Maar dit is een mooi voorbeeld van de paradox in het onderwijs. Zoals gewoonlijk zegt men: “Minister, doe er iets aan, los het op.” Als ik het dan oplos, zegt men: “Moei u niet.” Dat is een van de rare kronkels in de wondere wereld van het onderwijs.

Er moet een evaluatie komen op het einde van een schooljaar. Dan kunnen eventueel bijsturingen of acties worden opgezet.

Mijnheer De Meyer, ik begrijp uw probleem. Het is niet zo evident. We hebben dat nog niet aangepast omdat alles nu in de schoolreglementen staat. Als we nu een aanpassing doen, moet alles opnieuw worden aangepast. Laat ons dit schooljaar uitdoen. Dit is een van de eerste punten van evaluatie.

De voorzitter: Mevrouw Vermeiren heeft het woord.

Mevrouw Goedele Vermeiren: Minister, ik begrijp dat de verdere ontplooiing van Discimus erg belangrijk wordt. Niet-ingeschreven leerlingen worden dus opgespoord, dat was me niet heel duidelijk. Na vijftien dagen van niet-inschrijving kan de schooltoelage worden teruggevorderd. Ik begrijp dat het te vroeg is voor een evaluatie, dat kan pas volgend schooljaar. We zullen zien wie dat verder kan opvolgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

– *Mevrouw Vera Celis, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

■

Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het groeiend risico op besnijdenis van vrouwen in België
- 956 (2013-2014)

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Voorzitter, ik heb deze vraag ingediend op 7 februari. Op 6 februari staat men in Nederland stil bij het probleem van de vrouwenbesnijdenis. Dat blijkt een nijpend probleem te zijn. Wereldwijd zijn 135 miljoen meisjes het slachtoffer van besnijdenis. Dat wil zeggen dat per dag 6000 meisjes besneden worden, dat is één om de vijftien seconden. Het is nog altijd een zeer wijdverspreid fenomeen. Het gebeurt in 28 Afrikaanse landen. Het is niet godsdienstgebonden: het gebeurt in islamitische families, maar evenzeer bij de Koptische christenen in Egypte.

De problematiek kreeg bij ons aandacht door de publicatie van het boek van Assita Kanko ‘Parce que tu es une fille’. Ze kwam samen met u op tv, minister. Assita Kanko is gemeenteraadslid in Elsene. Er is ook het boek van Annemie Struyf ‘Blijf van mijn lijfje’. Dat is heel begrijpelijk geschreven en ook geschikt voor jongeren. Er gaat nu veel meer aandacht naar het probleem. Assita Kanko zegt terecht dat het cultuurrelativisme moet worden verworpen. Het is niet omdat dit in de tradities zit dat we het moeten dulden.

Minister, ik richt me tot u als minister van Gelijke Kansen. Uit een studie van het Instituut voor Tropische Geneeskunde van Antwerpen blijkt dat het aantal vrouwen dat ‘heel waarschijnlijk reeds besneden’ is in België, gestegen is van 6260 in 2007 tot 13.122 in 2012. De praktijk verspreidt zich dus naar de westerse landen, ook naar Vlaanderen, via emigratie.

Deze verdubbeling is te verklaren door het stijgend aantal vrouwen dat naar België komt uit landen waar vrouwelijke genitale verminkingen worden toegepast.

Waarom spreekt men over 'waarschijnlijk'? De cijfers zijn niet zeker natuurlijk, omdat de studie gebeurde op basis van schattingen over het aantal vrouwen in België afkomstig uit landen waar vrouwelijke besnijdenis voorkomt en over het aantal kinderen. Dat werd gecombineerd met het percentage vrouwen dat in de landen van afkomst besneden wordt. Het is een beetje een simulatie.

Maar nog onrustwekkender voor het beleid zou de vaststelling moeten zijn dat het risico op een besnijdenis ook verdubbeld is tot 4084. Met andere woorden, steeds meer jonge meisjes in België dreigen besneden te worden. We hebben geen cijfers over Vlaanderen, maar je kunt dit ook extrapoleren.

Minister, ik weet dat dit in de eerste plaats een probleem voor Justitie is. Besnijdenis valt volgens ons recht onder 'slagen en verwondingen' en dus een misdrijf. Laat ons daar maar klaar over zijn. Het is in de tweede plaats een probleem voor Volksgezondheid. Veel besnijdenissen worden uitgevoerd in verschrikkelijke omstandigheden. Er is ook de mogelijkheid tot herstel, tot op zekere hoogte. Dat kan in klinieken worden uitgevoerd. Dat is dus ook een probleem voor Volksgezondheid. Dat is allemaal federale materie. Tot 25 mei blijft dat allemaal federaal.

Minister, ik spreek u aan als minister van Gelijke Kansen. Op het territorium Vlaanderen gebeurt dit nog altijd en dreigt dit zich nog te verspreiden. Dit is een van de meest grove schendingen van de waardigheid van de mens en van de gelijkheid van man en vrouw. We hadden het deze ochtend over discriminatie en de gelijke behandeling enzovoort. Maar dit is een heel grof, mensonwaardig fenomeen.

Minister, hebt u weet van dit groeiende probleem, dat de gelijkheid tussen man en vrouw zwaar op de proef stelt? Waarom wordt die besnijdenis eigenlijk uitgevoerd? Dat is in wezen de uitdrukking van een bezitsrelatie tussen man en vrouw: de mannen dulden niet dat de vrouw voorhuwelijkse betrekkingen zou hebben. Zij willen dat de vrouw nog intact maagd is en gaan daarom tot die besnijdenis over. Het gaat dus om een bezitsrelatie, en in die zin is dit echt een zware schending van het gelijkheidsprincipe tussen man en vrouw.

Minister, kunt u hieromtrent bij hoogdringendheid vanuit uw bevoegdheid van Gelijke Kansen en eventueel Onderwijs beleidsmaatregelen nemen? Zo ja, welke?

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Minister, ik ondersteun uiteraard de vragen van de heer Bouckaert. Maar u weet dat we nog maar enkele weken geleden in de plenaire vergadering een resolutie hebben goedgekeurd, een resolutie die we hebben ingediend in juli 2013. Die resolutie werd aangenomen en, naar ik aanneem, overgemaakt aan de Vlaamse Regering. Daarin vragen de indieners om een raamakkoord uit te bouwen tussen de betrokken Vlaamse beleidsdomeinen van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Onderwijs en Vorming, Gelijke Kansen en Inburgering, met de federale overheidsdiensten Volksgezondheid, Binnenlandse Zaken en Justitie, en om werk te maken van een negental punten die we in de resolutie hebben opgesomd en die ik hier niet allemaal zal herhalen omdat u ze kent. Ik profiteer even van de gelegenheid om te informeren wat de stand van zaken hieromtrent intussen is.

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Voorzitter, ik ben uiteraard tevreden met de vraag van de heer Bouckaert. Ik ben blij dat er in deze materie mensen zijn die de opvolging waarnemen. Uiteraard bent u, minister, op de hoogte. U hebt kennis van deze zaken.

Ik heb drie jaar geleden een interpellatie gehouden over identiek dezelfde materie. Ik had het toen ook, naast de zaken die de heer Bouckaert heeft aangehaald, over het grote probleem van

meisjes die op vakantie vertrekken naar hun thuisland en die daar die ingreep – nu ja, ingreep, ik noem dat een marteling – ondergaan. Tijdens hun vakantie: hoe cynisch kan men zijn?

Bij de dienst Vreemdelingenzaken zijn ze daar natuurlijk van op de hoogte. Men was van plan om de ouders aan te spreken – de ouders die op reis gingen naar hun thuisland – om toch zeker die praktijken niet te laten uitvoeren op hun meisjes. Ik heb toen ook gevraagd of u daar weet van hebt. U hebt daar zeker weet van, want u hebt zelf op die dienst gewerkt. Hoe verloopt in deze materie de samenwerking tussen u als minister van Gelijke Kansen en Onderwijs met de dienst Vreemdelingenzaken? U had beloofd om eens na te kijken in welke mate vanuit het Vlaamse niveau hierrond kon worden samengewerkt.

De voorzitter: Mevrouw Vermeiren heeft het woord.

Mevrouw Goedele Vermeiren: Voorzitter, mijn collega's hebben al veel gezegd en mevrouw Deckx heeft al uitgebreid verwezen naar de resolutie, die er inderdaad is. Deze zorgwekkende trend moet worden gestopt. Daar zijn we het allemaal over eens. Ik kan mij alleen maar aansluiten bij de initiële vraagsteller en bij de bijkomende vragen van mijn collega's.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Natuurlijk ken ik de praktijk zeer goed. Ik ben nog Vluchtelingencommissaris geweest. Ik was een van de eerste commissarissen die asiel heeft gegeven aan vrouwen die hun land verlieten om deze reden. Ik ken de problematiek dus al veel langer dan ik Onderwijsminister ben. Vele, vele, vele, bijna tientallen jaren geleden was ik daar ook al mee bezig.

Ik ken de schattingen. Mijnheer Bouckaert, u hebt het terecht gezegd: de migratie heeft dit gruwelijke fenomeen naar onze contreien gebracht. Ik werk samen met mijn collega-minister van Welzijn. U weet dat Jo Vandeurzen de Vlaamse acties coördineert voor het Nationaal Actieplan ter bestrijding van Partnergeweld en andere vormen van intrafamiliaal geweld.

Net zoals voor de andere problematieken in dit Nationaal Actieplan – partnergeweld, gedwongen huwelijken en eergerelateerd geweld – geldt voor vrouwelijke genitale verminking dat de hefbomen om deze onmenselijke praktijk tegen te gaan, zich op de eerste plaats situeren in federale bevoegdheden: Justitie, Binnenlandse Zaken, Volksgezondheid en Asiel en Migratie. Op de tweede plaats kan dit fenomeen ook mee bestreden worden vanuit Vlaamse bevoegdheden zoals Welzijn, Onderwijs, Inburgering, Gelijke Kansen en Volksgezondheid en Gezin. Leraren, centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) en organisaties als Kind en Gezin zijn uitstekend geplaatst om signalen over meisjes die risico lopen te capteren.

Vandaar dat ik vanuit mijn onderwijsbevoegdheid, in de schoot van afspraken binnen het Vlaams Forum voor Kindermishandeling, al initiatieven heb genomen om genitale verminking tegen te gaan. Zo wordt er samen met de CLB's gewerkt aan een draaiboek waarin wordt vastgelegd hoe risicogezinnen kunnen worden gedetecteerd en aangepakt. Samen met kraamklinieken, Kind en Gezin en CLB's wordt nagegaan of gegevens kunnen worden uitgewisseld over vrouwen bij wie genitale verminking wordt vastgesteld, om zodoende preventief te kunnen optreden bij hun kinderen. Het draaiboek zal normaal gezien midden 2014 klaar zijn.

Zoals gezegd, coördineert mijn collega Jo Vandeurzen. Waar het welzijnsbeleid initiatieven neemt ten aanzien van daders en slachtoffers van geweld, focussen wij binnen het Vlaamse gelijkekansenbeleid vooral op andere prioriteiten om de strijd tegen geweld tegen vrouwen en elke andere vorm van gendergerelateerd geweld mee te voeren. Zo ondersteunen we organisaties die in het kader van hun genderwerking ook dit thema opnemen. Ik denk aan Documentatiecentrum RoSa, de Nederlandstalige Vrouwenraad, het Vrouwen Overleg Komitee en Ella vzw. Zij informeren het brede publiek en sensibiliseren de publieke opinie voor een samenleving waarin gendermechanismen niet langer gelijke kansen in de weg staan.

Dit is een voorbeeld van genderbenadering in de gelijkekansenproblematiek. Ze informeren en sensibiliseren ook om stelling in te nemen tegen elke vorm van gendergerelateerd geweld.

U ziet dus dat we binnen onze bevoegdheden doen wat we kunnen doen. Binnen de Dienst Vreemdelingenzaken is het om redenen van privacy niet evident om contact op te nemen.

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Minister, ik ben blij met uw antwoord. Hieruit blijkt dat er wel degelijk aan wordt gedacht en dat het probleem niet wordt weggemoffeld. Vanuit de Vlaamse bevoegdheden Welzijn, Onderwijs en Gelijke Kansen kan er wel degelijk worden opgetreden, voornamelijk preventief. Die besnijdenis doet zich voor bij meisjes van 5 tot 6 jaar. Dat wil zeggen dat ze daarvoor in de kleuterklas zitten en dat wij dus eigenlijk een soort van 'window' hebben om dat eventueel te voorkomen. Die meisjes zitten drie, vier jaar in onze Vlaamse scholen en kunnen dus eventueel worden beschermd tegen deze genitale verminking. De CLB's zijn de beste instantie om dat probleem systematisch aan te pakken. Het draaiboek voor risico is heel goed.

Minister, als u zegt dat er gegevens worden uitgewisseld over vrouwen die dat hebben ondergaan, zijn dat dan gegevens over de ouders?

De genitale verminking is de grofste discriminatie die je je kunt indenken. Worden de meldpunten geactiveerd of zijn die daar nog niet aan toe?

Minister Pascal Smet: Dat kan als dat wordt gemeld. Als er signalen zijn dat een moeder met kinderen zelf genitaal verminkt is, dan bestaat er een verhoogd risico. Maar dat hangt ook van de context af, het is niet automatisch zo. Daarom is het belangrijk om te proberen een methode te ontwikkelen waarmee je dat detecteert, zodat je kunt optreden. Maar dat is niet gemakkelijk. Daarom wordt ernaar gezocht.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

– De heer Boudewijn Bouckaert, voorzitter, treedt als voorzitter op.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Vanderpoorten tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de evaluatie van de pedagogische begeleidingsdiensten
- 974 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Voorzitter, minister, collega's, vorige week is de lang aangekondigde evaluatie van de pedagogische begeleidingsdiensten opgeleverd. Deze evaluatie werd uitgevoerd door een commissie onder leiding van Georges Monard. Het rapport geeft heel wat interessante en relevante informatie over allerlei aspecten van de opdracht van de pedagogische begeleidingsdiensten. Ik heb het doorgenomen. Mijn vraag om uitleg gaat niet over het hele rapport, maar over enkele aspecten, die er ook in de pers werden uitgelicht en die cruciaal zijn, niet alleen voor de pedagogische begeleidingsdiensten zelf, maar ook voor de cultuur in het onderwijslandschap in het algemeen. Ik denk dan aan de netoverschrijdende samenwerking, niet alleen bij de pedagogische begeleidingsdiensten, maar ook van de lerarenopleiding met de pedagogische begeleidingsdiensten, met kennisinstellingen, met nascholingsdiensten, met de inspectie en uiteraard met de scholen zelf.

Een van de opvallende conclusies is dat de pedagogische begeleidingsdiensten in de toekomst het best samenwerken over de netten heen om de scholen beter te kunnen ondersteunen. Ik citeer Georges Monard bij de voorstelling van het rapport: "Efficiëntere begeleiding vergt dat de netten samenwerken." Ook het feit dat scholen vinden dat de diensten te ver van de praktijk staan en te weinig de beginnende leerkrachten bereiken, is opvallend. Daarenboven

blijken de pedagogische begeleidingsdiensten over heel wat personeel te beschikken, dat hoofdzakelijk in centrale diensten van de netten is tewerkgesteld. Dit kan bezwaarlijk de bedoeling zijn.

De minister en een aantal belangrijke stakeholders hebben als eerste reactie al aangegeven dat ze voorstander zijn van meer samenwerking over de netten heen. Dat is een heel belangrijke vaststelling op het vlak van de pedagogische begeleiding, die zo snel mogelijk in uitvoering moet komen.

Minister, op welke manier gaat u de samenwerking tussen de netten op het vlak van de pedagogische begeleiding stimuleren of opleggen op heel korte termijn? Ik bedoel binnen deze legislatuur. Welke werkwijze gaat u toepassen om de conclusies van de evaluatie zo snel mogelijk te laten uitvoeren? Met andere woorden, wat gebeurt er nu verder met dit onderzoek? Vindt u het normaal dat de leden van de begeleidingsdiensten hoofdzakelijk in de centrale diensten van de netten zijn tewerkgesteld? Welke diensten zijn dit dan wel en over hoeveel leden gaat het telkens? Vindt u dit geoorloofd?

Nadat mijn vraag om uitleg was ingediend, heb ik het persbericht van het Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs (VSKO) gelezen. Daarin stond dat de minister van Onderwijs overweegt de decretale taken van de pedagogische begeleidingsdiensten om te buigen naar na te streven doelstellingen. Minister, ik heb dat ook in het rapport gelezen, maar hebt u zich daarbij aangesloten? Indien ja, is dat dan de bedoeling? Gaat dat in de richting van de netoverschrijding of net niet? Wat zal er nu verder gebeuren met het onderzoek?

De voorzitter: Mevrouw Martens heeft het woord.

Mevrouw Katleen Martens: Minister, wat is het grotere kader van die samenwerking? Bent u gericht op steeds meer netoverschrijding, op samenwerking en misschien gedeeltelijke samensmelting als einddoel? Het woord netoverschrijding komt toch heel vaak in het beleid en in initiatieven terug.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Ik heb het krantenartikel met veel belangstelling gelezen en ook de positieve reactie daarop van het VSKO enkele dagen later. Mogelijks is er me iets ontgaan, maar ik weet niet zeker of we de studie al hebben gekregen. *(Opmerkingen van mevrouw Marleen Vanderpoorten)*

Misschien is het nuttig dat de secretaris ons de studie mailt, zodat we ze met aandacht kunnen lezen. Is ze al ter beschikking gesteld?

Minister Pascal Smet: Tijdens de persvoorstelling is ze onmiddellijk online gezet.

De heer Jos De Meyer: Minister, ik heb ze door de tijdsdruk nog niet kunnen lezen. Ik wil graag een meer deskundige oordeel vellen na het lezen van de studie. Niemand heeft iets tegen netoverstijgende samenwerking, maar voor ik een oordeel ten gronde kan uitspreken over wat wel en wat niet netgebonden is, wat centraal wel kan en wat in het veld zeker moet gebeuren, wil ik de studie eerst lezen.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Commissievoorzitter Monard en de pedagogische begeleidingsdiensten zelf hebben te kennen gegeven dat ze meer kunnen en willen samenwerken. Dat is al een heel positieve evolutie in de geesten in vergelijking met vroeger. Dat weet u zeker ook, mevrouw Vanderpoorten. Ik weet niet of we dat zo moeten opleggen. Misschien kunnen we dat wel doen als doelstelling. Daarop en op hoe ik het functioneren van de doelstellingen zie, kom ik dadelijk terug.

De commissie heeft op overtuigende wijze beargumenteerd dat, gegeven de gelijkaardige uitdagingen waarvoor de diensten staan, samenwerking voor de hand ligt, zoals op het terrein van de ontwikkeling van materiaal en instrumenten. De heer Monard heeft zelf gezegd dat,

als je een leerplan wiskunde opstelt, je misschien wel een aanvulling kunt doen, maar dat je dat nadien ook kunt doen. De basisuitwerking zou misschien wel gezamenlijk kunnen gebeuren. Ik denk zelf dat daar nog veel meer samenwerking mogelijk is.

Vandaag bestaat er een Samenwerkingsverband Netgebonden Pedagogische Begeleidingsdiensten (SNPB). Waar de diensten samenwerken, wordt die samenwerking positief beoordeeld, omdat ze dat allemaal een meerwaarde vinden. Men kan van elkaar leren en dat werkt stimulerend. In de afgelopen legislatuur hebben we die specifieke vorm van samenwerking gefinancierd. We hebben extra middelen gegeven aan het SNPB om dat meer mogelijk te maken.

Een parenthese: de Loopbaanpactnota bevat mijns inziens de blauwdruk voor de komende jaren. Uit de evaluatie kwamen al het expertisecentrum en een betere samenwerking naar voren. Die evaluatie van de pedagogische begeleidingsdiensten is versneld gebeurd, precies omdat vanuit het veld signalen kwamen dat de ondersteuning van de leerkrachten beter kon. De ondersteuning van de scholen en de directies was wel goed bevonden. Onlangs kon u zelf ontdekken dat de manier waarop voor de competentieontwikkeling van de personeelsleden, in het kader van het M-decreet, netoverschrijdend wordt samengewerkt. Het is een mooi voorbeeld.

Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen de aanbevelingen die voor de diensten zelf zijn bestemd en de aanbevelingen voor de overheid. De individuele evaluatierapporten dienen in de eerste plaats als instrument voor kritische zelfreflectie door de diensten zelf, en moeten helpen om de professionalisering te bevorderen. De aanbevelingen voor de overheid zullen ongetwijfeld worden opgepikt in de voorbereidende teksten die de administratie ten behoeve van de volgende legislatuur zal maken.

Ik heb de administratie uitdrukkelijk opgedragen om de opdrachten aan de pedagogische begeleidingsdiensten om te vormen in ‘te realiseren doelstellingen’, met een jaarlijkse rapportering waarin de minister verneemt wat wel en wat niet wordt gerealiseerd. Dat is nieuw. De verantwoordelijkheid en de plicht tot verantwoording worden opgedreven. Zo kan de overheid alles opvolgen, en daar zijn instrumenten voor: het beleidsplan en het jaarverslag. Het is een goede techniek, die ook in Ontario, Canada, wordt toegepast. Ik leerde daar dat organisaties en koepels aan de overheid komen uitleggen wat zij hebben gedaan en wat de resultaten zijn. In ons geval kunnen wij dan de doelstelling opnemen dat er moet worden samengewerkt, met de verplichting om jaarlijks aan te geven waar die wel en waar die niet is gebeurd, en waarom dat zo is.

In deze regeerperiode zal ik wel nog een initiatief nemen om wijzigingen aan te brengen aan de opdrachten van de pedagogische begeleidingsdiensten. Vorige week, bij de bespreking van het M-decreet, heb ik dat al aangekondigd. Daarbij zal de ontwikkeling van de beroepsbekwaamheid van de personeelsleden in de instellingen als een prioritaire opdracht worden geformuleerd.

Samen met de commissie heb ik inderdaad vastgesteld dat gemiddeld, over alle diensten heen, ongeveer een vierde van de begeleiders taken vervult op ‘centraal’ niveau: studiewerk verrichten, materiaal ontwikkelen en belangenverdediging verzekeren. Om duidelijk te zijn: ik denk niet dat het de taak van de pedagogische begeleider is om aan belangenverdediging te doen. Wanneer de opdrachten worden omgevormd naar doelstellingen, zullen wij die moeten herbekijken. We zullen moeten onderzoeken of materiaal- of leerplanontwikkeling – ik geef dat maar als voorbeelden – wel taken zijn voor een pedagogische begeleidingsdienst.

De ondersteuning van het centrale niveau mag, maar dat moet toch minimaal blijven, en zich beperken tot sturing. Ik volg daarbij wat daarover in de commissie is gezegd. De administratie is gevraagd om de doelstellingen voor te bereiden, maar gezien de periode die voor ons ligt, zal het de volgende Vlaamse Regering zijn die daarover beslissingen moet nemen. Zowel de evaluatie van de lerarenopleiding als deze evaluatie is vervroegd uitgevoerd, zodat ik het nodige heb gedaan opdat de volgende regering meteen de goede

beslissingen kan nemen en die in het regeerakkoord kan inschrijven. De nieuwe minister van Onderwijs kan dan vanaf september meteen aan de slag gaan, want alle voorbereidend werk en de visieontwikkeling is gebeurd. Dat heet dan ook: op lange termijn werk afleveren.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Minister, ik dank u voor het antwoord. Ik hoop dat u gelijk hebt wat dat laatste betreft. Ik hoop dat dit materiaal zal worden gebruikt om bij het begin van de legislatuur snel tot besluitvorming te komen. Al lezend in het rapport was ik aangenaam verrast over het voortschrijdend inzicht. Er komen daarin doelstellingen aan bod die vroeger bijna onbespreekbaar waren maar nu door niet de minsten worden verdedigd. Zo is de samenwerking inzake leerplannen een erg positieve zaak. Ik hoop dus dat daar snel iets mee zal worden aangevangen. Voorzitter, de tijd dringt, dat weet ik ook. Maar het rapport is zo belangrijk dat het misschien nuttig is om de heer Monard te vragen dat hier te komen toelichten. Dat zal de heer De Meyer helpen om het rapport door te nemen.

De heer Jos De Meyer: Ik zal dat rapport met veel belangstelling lezen. De heer Monard moet daarvoor niet naar de commissie komen.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Mijnheer De Meyer, uw rol in deze commissie is niet onbelangrijk, en wellicht zal dat in de volgende legislatuur ook zo zijn. Het zou interessant zijn van de collega's te vernemen wat zij over dit rapport denken. Het onderwerp van de netoverschrijdende samenwerking is in deze legislatuur niet zo vaak aan de orde gesteld. Dat zal in de toekomst opnieuw moeten gebeuren. Kunnen we daarover eens samenkomen?

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Voorzitter, minister, collega's, dit is een belangrijk, fundamenteel rapport. Het loont de moeite om dat eens in het parlement te bekijken.

De voorzitter: Ik heb nog een reservedag achter de hand gehouden: 27 maart. Als de bespreking van Onderwijsdecreet XXIV niet te veel uitloopt, kunnen we het die dag doen. We zouden dan toch maar alleen de heer Monard vragen, voor een toelichting. We onderzoeken wanneer we het kunnen programmeren.

De heer Jos De Meyer: Inhoudelijk wil ik vooreerst stellen dat het rapport zinvol is. Ik vind ook dat u een genuanceerd antwoord hebt gegeven, minister. Ik kan mij in dat antwoord vinden. Ik vind ook dat het rapport hier moet worden bekeken. Wanneer weet ik niet. Maar ik vind wel dat absolute prioriteit moet uitgaan naar het decreetgevend werk. We moeten ook nog een aantal verbintenissen honoreren. Ik noem er maar eentje, die zelfs met een motie van aanbeveling is goedgekeurd: het dossier van de scholenbouw. We moeten daarover nog een gesprek voeren. Vooraleer we nieuwe afspraken maken, moeten we zeker de oude afspraken honoreren. Ten laatste bij het begin van de nieuwe legislatuur – en dat is een periode waarin er doorgaans minder werk is – zou het bijzonder interessant zijn om eens stil te staan bij dit rapport.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Mijnheer De Meyer, het lijkt nu wel alsof u geen bespreking van dat rapport wilt.

De heer Jos De Meyer: Komaan zeg, ik zal zelf toch wel weten wat ik wil.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Ik vergis me nochtans niet.

De heer Jos De Meyer: Wat de scholenbouw betreft, is afgesproken dat we een aantal mensen zouden uitnodigen alvorens de regering een beslissing zou nemen. Dat stond in een motie die is opgesteld naar aanleiding van een interpellatie van mezelf. Die motie is goedgekeurd door de plenaire vergadering.

De voorzitter: We zullen onderzoeken wat mogelijk is. Eventueel zullen we op een dinsdagnamiddag bijeenkomen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■